



Antud dokumendis (lõplik versioon valmib veebruaris 2026) on esmalt kirjeldatud PET-i koostamisega seotud protsessivooge. Seejärel kirjeldatud andmeid, ärireegleid ja kasutuslugusid. **Kollasega** on kirjeldatud toimingud, mis ei ole MVP raames hädavajalikud (*nice to have*) ja neid soovib äriomanik realiseerida juhul, kui eelarve seda võimaldab. Punasega on toodud veel otsustamist vajavad kohad.

1. PET-iga seotud rollid

PET-i koostav isik - vähemalt 18-aastane otsusevõimeline isik, kes soovib koostada endale elulõpu tahteavaldust. Antud analüüsis on PET-i koostaja sünonüümina kasutatud ka mõistet "patsient".

Usaldusisik - vähemalt 18-aastane teo- ja otsusevõimeline isik, kes kaitseb koostaja huve elulõpu tahteavalduse rakendamisel, kui koostaja on otsusevõimetus seisundis. Usaldusisik võib aidata arstil otsustada, kas tekkinud olukord vastab elulõpu tahteavalduses nimetatud olukorrale ja patsiendi enda poolt määratletud elukvaliteedile. Usaldusisik on oluline ka siis kui ilmneb arvamuste lahknemine patsiendi lähedaste ja tervishoiutöötajate vahel. Seadus näeb ette, et arst lähtub just usaldusisiku seisukohast. Usaldusisiku jaoks on tahteavalduses ka eraldi osa (kolmas peatükk "Raviga mitteseotud elu lõpu juhised ja eelistused"), mis on mõeldud muuhulgas usaldusisikule või lähedastele. Usaldusisiku näol on TIS vaatest tegemist uue rolliga, keda peab tunnistama ka TP, et küsida tema nõusolekut ja näidata talle patsiendi PET andmeid.

Tunnistaja - PET-i koostava patsiendi poolt heakskiidetud vähemalt 18-aastane teo- ja otsusevõimeline isik. Tunnistaja tagab, et koostatud tahteavaldus vastab patsiendi tahteavaldusele, kellel pole võimalik seda ise allkirjastada ehk tunnistaja roll on üksnes kinnitada tahteavalduse tegemise fakti ning selle vastavust arsti poolt TIS-s kinnitatud tahteavaldusele. Tunnistajaks ei sobi aga arst, kes on isikut elulõpu tahteavalduse koostamisel nõustanud, et vältida võimalikku huvide konflikti. Tunnistaja näol on TIS-i vaatest tegemist uue rolliga, kuid tema andmed on vaid vaja sisestada patsiendi PET vormile, st ta ei pea saama teha mingeid toiminguid TIS-is.

Nõustav arst - arsti kutsega tervishoiutöötaja, kes viib läbi PET nõustamist ja kelle ülesandeks on vastuvõtu käigus selgitada patsiendile elulõpu tahteavalduse olemust, raviviiside sisu ja tervishoiuteenustest loobumise võimalikke tagajärgi ning otsustada,

kas patsient on otsusevõimeline. Digivahendeid mittekasutava inimese puhul aitab nõustav arst sisestada TIS-i ka tema PET-i, kuna patsiendil endal puudub võimalus teha seda läbi TP.

Rakendav arst - arst või kiirabi-brigaadi juht, kes tagab tahteavalduse täitmise vastavalt patsiendi poolt väljendatud soovidele tema PET-il, kui patsient on sattunud otsusevõimetusse seisundisse.

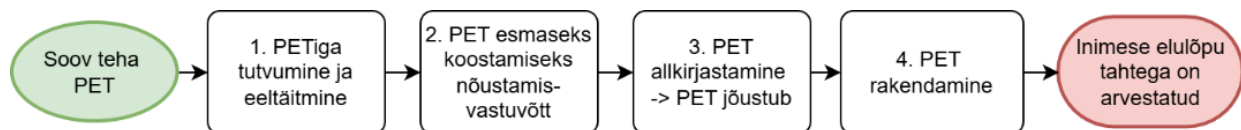
2. PET koostamise protsess (to-be)

PET-i koostamise protsessi võib jagada nelja suuremasse etappi (joonis 3). Esmalt saab patsient teada elulõpu tahteavalduse võimalusest ja alustab sellega **iseseisvalt tutvumist**. PET-iga seotud materjaliga tutvutakse ja eeltäitmist alustatakse üldjuhul läbi TP, kus inimesel on võimalik PET-i eeltäita ehk koostada endale niinimetatud mustand. Kui inimesel ei ole võimalust TP-d kasutada, võib ta küsida abi ka oma lähedastelt PET-i vormi väljaprintimiseks Sotsiaalministeeriumi kodulehelt või enda TP-st ning saab PET-i ja selle sisuga tutvuda paberkandjal.

Esmakordsel PET-i koostamisel arstipoolne nõustamine kohustuslik. Arst aitab nõustamise käigus selgitada ravist loobumise võimalusi ja tagajärgi ning aitab elulõpu tahteavalduse sisu sõnastada võimalikult arusaadavalt.

Pärast nõustamist on patsiendil võimalik PET allkirjastada, mille järel see muutub tähtajatult kehtivaks. Kui esmakordne nõustamine on toimunud ja TIS-is on olemas nõustamisvastuvõtu tulemuse fakt, saab patsient PET-i jõustada, andes digi- või omakäelise allkirja. Seega on pärast esmakordset nõustamist TIS-is olemas nõustamise tulemuse fakt ning järgnevatel kordadel saab patsient ise TP-s PET-i igal ajal muuta, tühistada, uuesti alustada ja digiallkirjastada.

Patsiendi koostatud PET, mis on jõudnud kehtivasse staatusesse, on **kõikidele tervishoiutöötajatele kättesaadav ja nähtav** läbi TJT või nende enda TTO infosüsteemi, juhul kui see on integreeritud TIS-i andmevahetusteenuste kaudu.



Joonis 3. Üldine PET koostamise protsess

Kuigi PET-i koostamise üldine loogika on kirjeldatud joonisel 3, muutub protsess detailides sõltuvalt sellest, kas seda teeb digivahendeid kasutav või digivahendeid mitte kasutav inimene. **Digivahendeid mitte kasutava inimese all mõeldakse** antud analüüsis inimest, kes mingil põhjusel ei kasuta TP-i ega saa anda digiallkirja, on

piiratud teovõimega ja ei saa seega TP-is toiminguid teha või takistab teda mõni füüsiline piirang. Järgmistes peatükkides on PET-i koostamise protsess kirjeldatud detailsemalt. Protsess 1 ja selle alamprotsessid käsitlevad digipädeva isiku PET-i koostamist. Protsess 2 ja selle alamprotsessid kirjeldavad mitte digivahendeid kasutava isiku PET-i koostamise tegevusi.

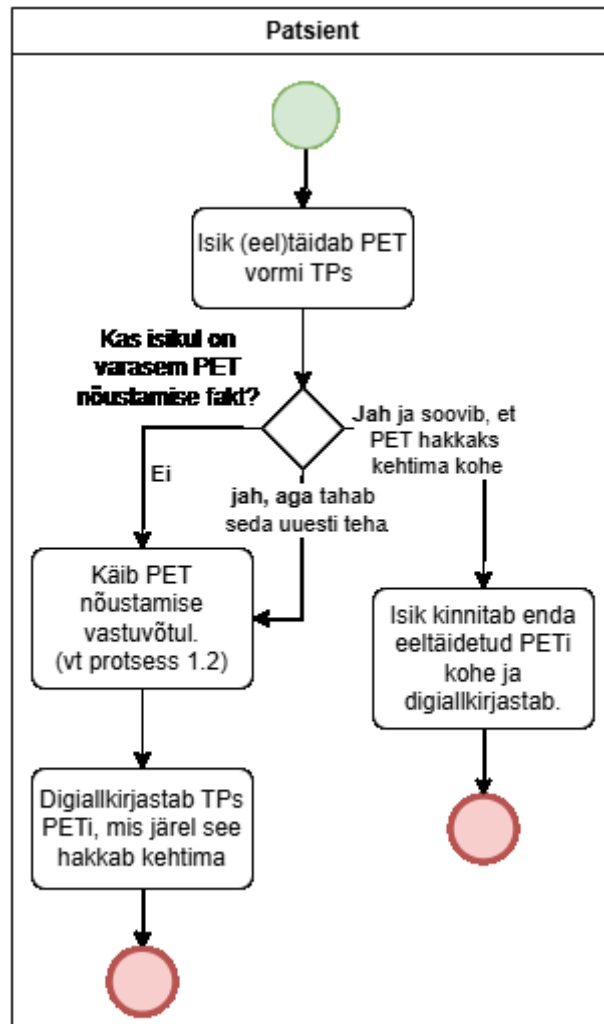
2.1. Protsess 1: PET-i koostamine kasutades terviseportaali (digivahendeid kasutav patsient)

Patsient, kellel on võimalik kasutada TP-d ja anda digiallkirja, logib TP-sse ja liigub tahteavalduste vaatesse. Seal avab ta PET-i sektsiooni, tutvub PET-i kohta käiva informatsiooniga ja soovi korral eeltäidab PET-vormi. Eeltäidetud PET-i kehtivaks muutmine eeldab, et vähemalt ühe korra on patsient käinud PET-i nõustamisel. Kui patsient on nõustamisel käinud, on tal olemas võimalus muuta PET kohe kehtivaks ja seda iseloomustab protsessijoonisel 1 esimene otsustuskoht. See tähendab, et TP kontrollib eeltäidetud PET-i salvestamisel TIS-ist nõustamise tulemuse fakti olemasolu:

1. Kui patsient on nõustamisel käinud ning positiivse nõustamise tulemuse saanud, võimaldab TP patsiendil eeltäidetud PET kohe digitaalselt allkirjastada ning kehtivaks muuta. Nõustamise toimumise korral on vastav info TIS-is olemas ning eraldi täiendavaid toiminguid ei ole vaja.
2. Kui patsient ei ole varem PET-i nõustamisel käinud või soovib nõustamist korrata, broneerib ta aja arsti vastuvõtule sobivasse TTO-sse või kasutab käimasoleva haigusjuhtumi raames toimuvat eriarsti vastuvõttu. Arsti vastuvõtul viiakse läbi nõustamine (vt protsess 1.2), mille käigus märgib arst TIS-is (läbi enda TTO infosüsteemi või kasutades TJT), kas patsient on otsusevõimeline ja võib PET-i koostada. Kui arst on omapoolse kinnituse andnud, liigub info TIS-i ja patsiendil on lubatud PET TP-s digiallkirjastada. Kui patsient on kindel oma soovis koostada endale PET, siis ta digiallkirjastab selle TP-s.

Allkirjastatud PET hakkab kehtima tähtajatult ja muutub tervishoiutöötajatele TIS-s kättesaadavaks kas läbi andmevahetusteenuse TTO infosüsteemis või kasutades TJT-d. Kehtivat PET-i saab patsient igal ajal ise TP-s muuta või tühistada. Samuti saab kehtiva PET-i korral inimene endale lisada ühe usaldusisiku (vt protsess 1.1)

Protsessi 1 iseloomustav protsessijoonis



2.2. Protsess 1.1: Usaldusisiku määramine terviseportaalis (digivahendeid kasutav patsient)

Kui patsiendil on kehtiv PET, on tal võimalus lisada sellele üks usaldusisik. Seda on patsiendil võimalik teha TP-s kasutades usaldusisiku lisamise funktsionaalsust. Usaldusisiku lisamiseks sisestab patsient usaldusisiku nime ja isikukoodi. Samal ajal informeeritakse patsienti, et usaldusisik peab olema täisealine, teovõimeline, suuteline TP-d kasutama ja andma enda nõusoleku 14-päeva jooksul. **Seejärel saadab TP usaldusisikule teavituse**, et ta on määratud usaldusisikuks ja peab selleks andma oma nõusoleku või keelduma olemaks usaldusisik.

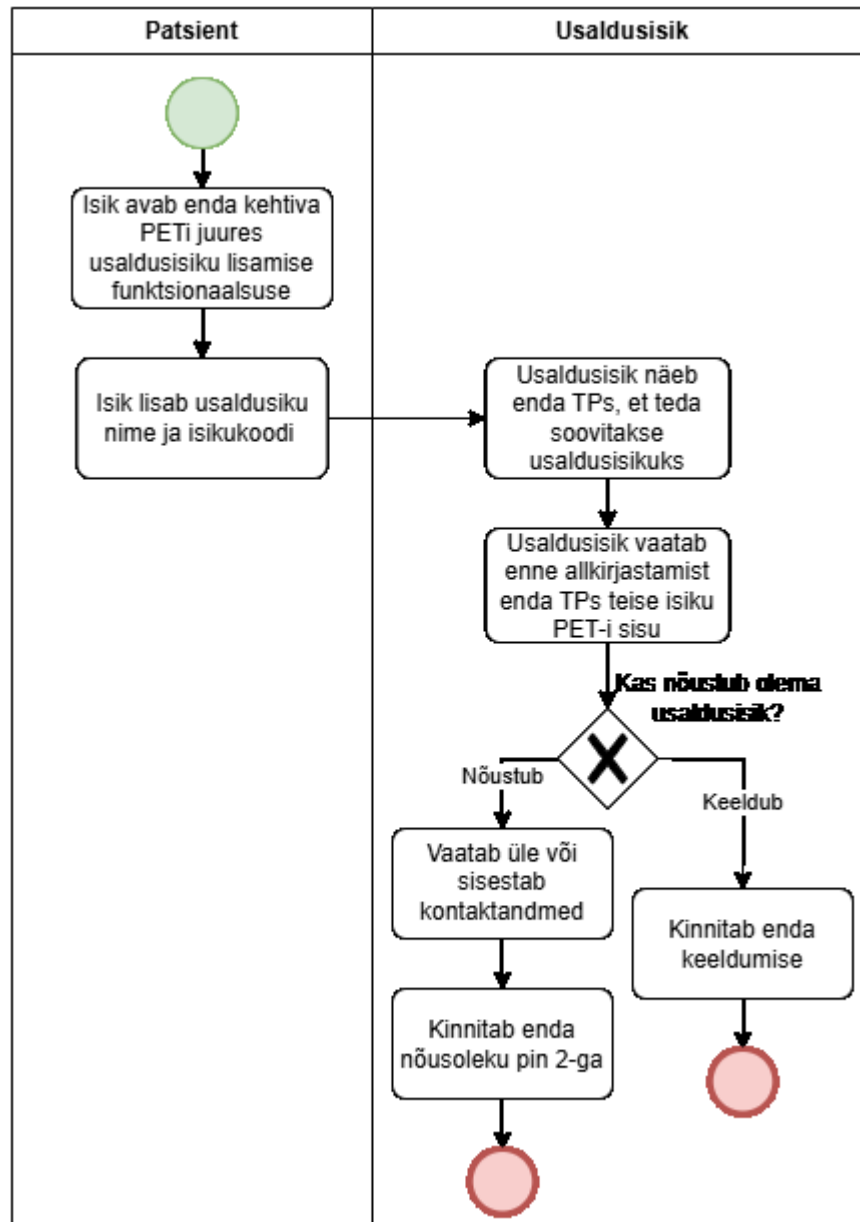
Usaldusisik näeb enda TP-s usaldusisikuks olemise kutset ja selle juures teise inimese PET-i sisu, et ta teaks millega ta nõustub. Inimesel, keda soovitakse usaldusisikuks, on aega nõustuda või keelduda 14-päeva. Sõltuvalt otsusest küsib süsteem:

1. Kui usaldusisik valib nõustumise, siis enne kui ta saab selle digiallkirjastada, küsib TP üle tema telefoninumbri ja e-posti aadressi ning kui need väljad on täidetud saab usaldusisik anda digiallkirja. Kui usaldusisik on nõustumise allkirjastanud, on talle tema TP-s nähtav teise isiku PET-i sisu, kuid teisi terviseandmeid ta ei näe. Usaldusisik vaid näeb teise inimese PET-i ning seda muuta või tühistada ta ei saa.
2. Kui inimene leiab, et ta ei soovi saada usaldusisikuks, siis keeldumise puhul digiallkirja ei nõuta.

Patsiendile ehk PET-i koostanud inimesele, kuvatakse kogu protsessi jooksul protsessi seisu ehk millises töövoos staatuses usaldusisiku lisamine hetkel on, kas nõusoleku ootel, nõustunud või keeldunud. Samuti saab patsient usaldusisiku õiguse kogu protsessi vältel eemaldada ja uue lisada.

Usaldusisikul on alati võimalus ise loobuda usaldusisikuks olemisest. **Kui usaldusisik sellise otsuse teeb, siis süsteem saadab patsiendile vastava teavituse**, kuigi see ei ole tingimata kohustuslik, sest eeldatakse osapoolte omavahelist suhtlust. Usaldusisiku surma korral eemaldatakse inimene usaldusisiku rollist automaatselt.

Protsessi 1.1 iseloomustav protsessijoonis



2.3. Protsess 1.2: PET nõustamine (digivahendeid kasutav patsient)

Arst alustab nõustamisvastuvõttu ja vajadusel (lähtudes oma TTO tööprotsessist) alustab või jätkab vastuvõtu dokumenteerimist oma infosüsteemis haigusjuhuna. PET-iga seotud toimingute tegemiseks avab arst PET mooduli TJT-s (või oma infosüsteemis kui PET on läbi andmevahetusteenuste sinna integreeritud). Kui

patsient on varem kodus PET-i TP-s eeltäitnud, siis see on TJT PET moodulis nähtav ka arstile. Moodulis on nähtavad ka varasemate PET nõustamiste tulemused.

Nõustamisvastuvõtu käigus arst tutvustab ning selgitab patsiendile PET-i. Kui PET on eelnevalt eeltäidetud, saab nõustamise aluseks võtta eeltäidetud PET-i. Lähtuvalt nõustamisest ja patsiendiga arutatust, on arstil võimalik eeltäidetud PET-i täiendada (muuta) kohe vastuvõtu käigus kui patsient sellega nõus on. Kui patsient ei ole enne vastuvõttu PET-i kodus eeltäitnud, on arstil võimalik vastuvõtul ajal seda koos patsiendiga tema nimele alustada,

Kui nõustamine on läbiviidud ja arst on veendunud patsiendi otsusevõimes, märgib arst (TJT-s) otsuse:

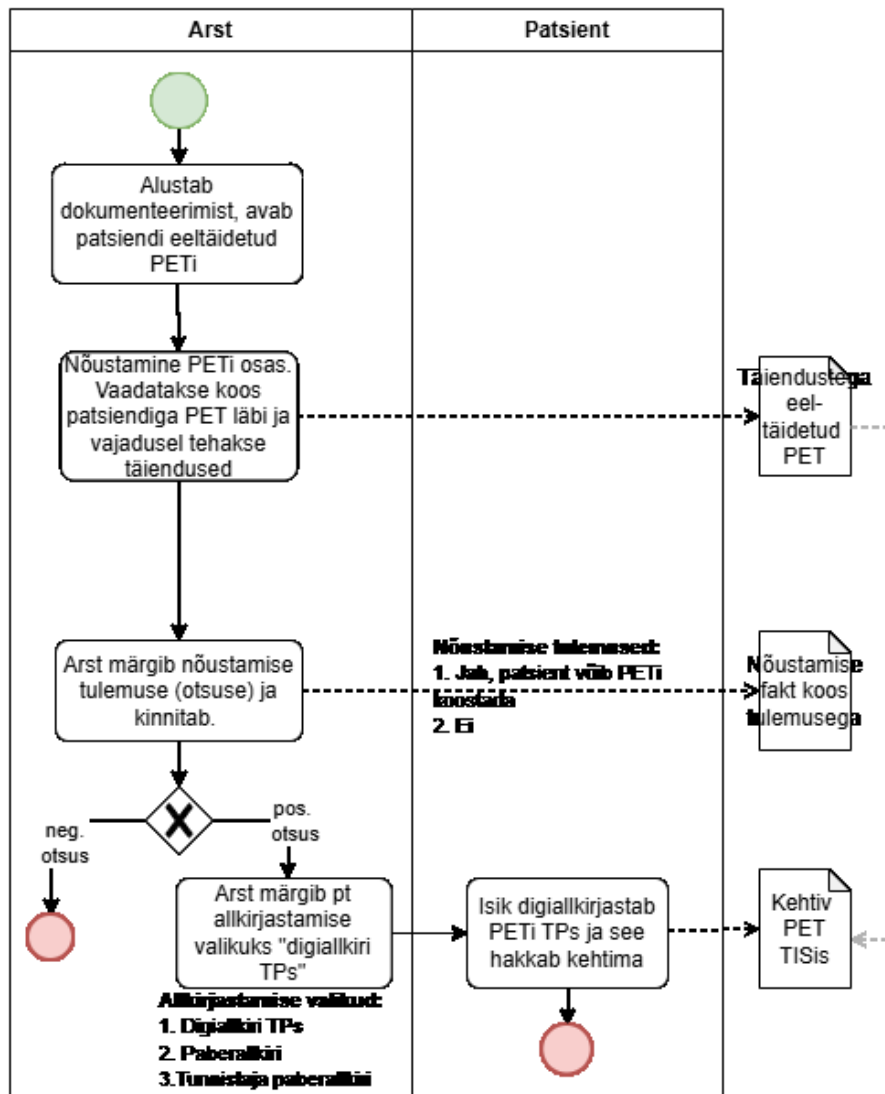
1. Kui arst on veendunud patsiendi otsusevõimes ja võib PET-i koostada, siis valitakse see valik. Seejärel valib arst patsiendi PET-i juures selle allkirjastamise viisi, mis digipädeva patsiendi puhul on digiallkiri. Kui allkirjastamise viis on märgitud ja sellega seotud toimingud on tehtud, kinnitab arst PET nõustamise toimuks. Kinnituseks sobib TEHIK-u digitempel ega ole vaja digiallkirjastamist pin2-ga.
2. Kui arstile tundub, et patsient ei saa täielikult aru talle selgitatud sisust, siis teeb arst nõustamise tulemuse juures sellekohase valiku (ei). Kui patsient ei nõustu negatiivse otsusega, võib ta pöörduda teise arsti ja/või TTO poole.

Kui PET nõustamisega tehtud kohustuslikud toimingud on TJT-s tehtud, lõpetab arst enda infosüsteemis visiidi dokumenteerimise (vastavalt asutuse töökorraldusele). Kui haigusjuht, mille raames PET-i nõustamine toimus, loetakse lõppenuks, siis edastatakse TIS-i ka epikriis.

Kui nõustamise ajal selgub, et patsient ei soovi mingil põhjusel protsessiga jätkata, lõpetab arst nõustamise, sulgeb eeltäidetud PET-i ning vastuvõtt loetakse lõppenuks.

Täpsem nõustamisjuhend ja koolitus tervishoiutöötajatele on plaanitud välja töötada Sotsiaalministeeriumi poolt 2026 aasta teises pooles.

Protsessi 1.2 iseloomustav protsessiioonis



2.4. Protsess 2: PET-i koostamine ja nõustamine ilma terviseportaali ja digiallkirjata ning tunnistaja kaasamine

See protsess rakendub siis, kui PET-i soovib koostada inimene, kes ei kasuta TP-d ega saa anda digiallkirja või on piiratud teovõimega ja seega ei saa TIS-i juurdepääsureeglite tõttu TP-s ise toiminguid teha. Protsess võib rakenduda ka patsiendile, kes on haiguse lõppstaadiumis või haiglaravil ega saa füüsiliste piirangute tõttu digivahendeid kasutada. Siia alla kuuluvad ka näiteks välismaalased, kellel puudub mingil põhjusel Eesti isikukood ja/või ei ole võimalik digiallkirjastada, kui TTO-l on siiski võimalik nende kohta terviseandmeid (antud kontekstis PET-i) TIS-i

edastada. Eelmainitud olukordades on patsient sellisel juhul PET-i koostamisel sõltuv tervishoiutöötajate ning TTO abist.

TTKS § 59⁸ Elulõpu tahteavaldus koostatakse tervise infosüsteemis ja lisatakse digitaalallkiri või allkirjastatakse omakäeliselt. **Omakäeliselt allkirjastatud elulõpu tahteavalduse sisestab arst tervise infosüsteemi käsitsi.**

Kuigi digivahendeid mitte kasutav inimene ei saa PET-iga tutvuda ega seda TP-s eeltäita, on tal siiski mitmeid võimalusi, kuidas PET-iga tutvuda. Näiteks nõustamisele aega broneerides suunab TTO inimese internetist leitavate materjalide juurde ning juhul, kui patsiendil on abiline, saab tema aidata infomaterjalide ja vormi väljaprintimisel. Kui inimene annab märku oma PET-i soovist TTO-s olles, näiteks plaanilisel ambulatoorsel vastuvõtul või haiglaravil, saab TTO ise patsiendiga jagada vajalikke infolehti ja paberil tahteavalduse näidist. Nii on patsiendil võimalik PET-iga enne vastuvõttu siiski (kodus) paberil tutvuda, saada esmane teave ja teha esimesed valikud.

Patsiendi saabumisel nõustamisele alustab arst vastuvõtu dokumenteerimist oma infosüsteemis haigusjuhuna samamoodi nagu digivahendeid kasutava inimese puhul. Nõustamine erineb selle võrra, et arstil ei ole võimalik nõustamisel lähtuda eeltäidetud PET-ist ega arvestada, et inimene saab pärast vastuvõttu minna koju ja vaadata oma eeltäidetud PET TP-s pärast nõustamist üle.

Analüüsi käigus tuvastati kolm viisi, kuidas nõustamist ja PET-i eeltäitmist saab mitte digivahendeid kasutava patsiendiga läbi viia:

1. Patsient on PET-i vormi eelnevalt paberkandjal kodus täitnud ning nõustamise käigus vaadatakse see koos arstiga üle ja täpsustatakse tehtud valikud. Selleks et paberkandjal täidetud PET jõuaks TIS-i, sisestab arst patsiendi tehtud valikud kasutades TJT PET moodulit.
2. Kui patsient ei ole enne nõustamise vastuvõttu PET vormi paberkandjal täitnud, siis prindib arst PET-i vormi välja ning nõustamise käigus täidetakse see koos patsiendiga üle laua paberkandjal. Selleks et paberkandjal täidetud PET jõuaks TIS-i, sisestab arst patsiendi tehtud valikud kasutades TJT PET moodulit.
3. Nõustamine ja PET-i täitmine toimub digitaalselt ühise kuvari abil, kus arst pöörab ekraani patsiendi poole ning PET-i vorm ja selle sisu vaadatakse koos läbi. Valikud tehakse nõustamise käigus kohe digitaalselt ning salvestatakse TIS-i.

Peale nõustamist märgib arst TJT-s nõustamise toimunuks sisestades nõustamise tulemuse (jah või ei), sarnaselt protsessis 1.2 kirjeldatule.

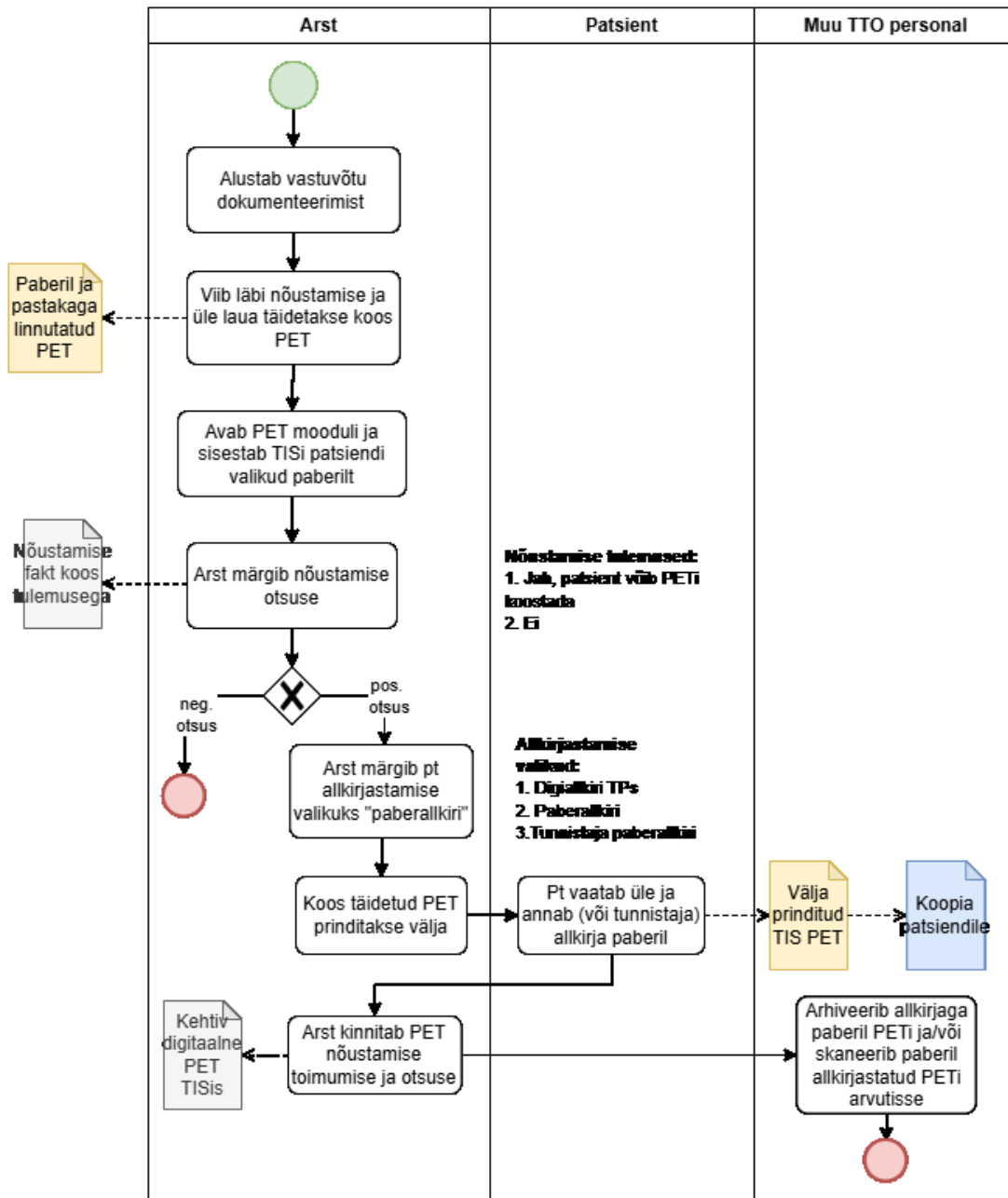
Pärast patsiendi elulõpu tahtevalduse sisestamist TIS-i valib arst sobiva PET-i allkirjastamise viisi, lähtudes protsessis 1.2 kirjeldatud põhimõtetest. Digivahendeid mitte kasutava patsiendi puhul on asjakohased järgmised allkirjastamise võimalused:

1. Patsiendi omakäeline allkiri.
2. Tunnistaja omakäeline allkiri, mis on loodud olukorraks, kui patsient ei ole mingil põhjusel võimeline ise allkirja andma. Sellisel juhul sisestab arst süsteemi tunnistaja nime ja isikukoodi.

Arsti poolt TIS-i sisestatud PET prinditakse patsiendile (või tunnistajale) ülevaatamiseks ja allkirjastamiseks. Kui allkiri on antud, saab arst vajutada TJT-s nuppu, mis kinnitab PET-i allkirjastamise vastuvõtul ning PET muutub pärast seda tähtajatult kehtivaks ja on kõikidele tervishoiutöötajatele kättesaadav.

Paberil allkirjastatud dokument jääb TTO-le, mida on soovituslik säilitada elektroonselt (täpsemad arhiveerimistingimused sätestatakse määruses). Patsiendile antakse soovi korral koopia, millel on märges, et seda ei saa käsitsi muuta ja kehtiv PET asub TIS-is. Kehtiva PET-i muutmiseks või tühistamiseks pöördub patsient TTO poole, mida kirjeldatakse järgmises peatükis.

Protsessi 2 iseloomustav protsessijoonis



NB!

Protsessijoonisel 2 on kirjeldatud juhtu, kus nii PET-i eeltäitmise kui ka nõustamise viib läbi arsti kutsega tervishoiutöötaja. Tegelikult võib protsessi jagada ka kaheks nii, et patsiendil aitab PET-i esmalt eeltäita näiteks õe kutsega tervishoiutöötaja ning seejärel suunatakse patsient arsti vastuvõtule, kus toimub

nõustamine ja vaadatakse koos eelnevalt õega täidetud PET üle. Nõustamist tohib läbi viia ning vastava fakti koos tulemusega TIS-i edastada üksnes arsti kutsega tervishoiutöötaja.

2.5. Protsess 2.1: Tühistamine ja muutmine tervishoiutöötaja poolt patsiendi suulisel korraldusel

Kui patsient ei kasuta digivahendeid mingil põhjusel, siis sõltuvad edasised toimingud kehtiva PET-iga tervishoiutöötajast ja TTO-st. Selline patsient ei saa ise digitaalselt TP-s PET-i muuta, tühistada ega usaldusisikut lisada, seega kõik need toimingud eeldavad kontakti tervishoiutöötajaga.

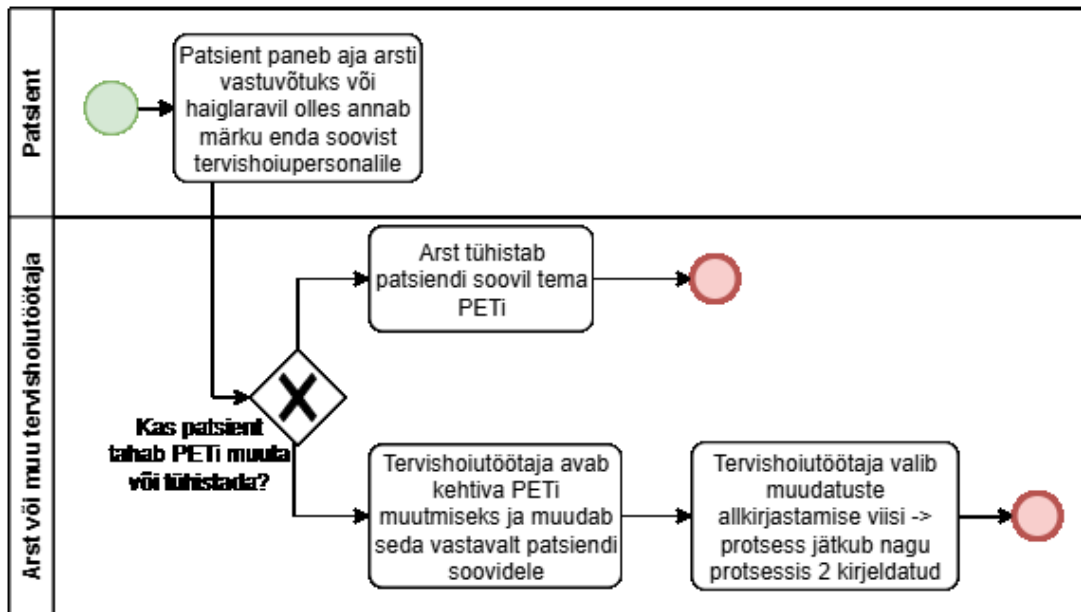
TTKS § 59¹¹ Elulõpu tahteavalduse tühistamine

(1) Isik saab elulõpu tahteavalduse ilma arsti nõustamiseta igal ajal tühistada tervise infosüsteemis või muul selgelt väljendatud viisil, mis on kolmandale isikule arusaadav ja mis jõuab arstini.

(2) Kui isik tühistab elulõpu tahteavalduse muul moel kui tervise infosüsteemis, peab arst elulõpu tahteavalduse tühistamisest teada saades selle ise tervise infosüsteemis viivitamata tühistama.

Patsient võib soovida oma PET-i muuta või tühistada nii ambulatoorsel vastuvõtul kui ka haiglaravil. Mõlemal juhul algab protsess sellest, et patsient väljendab oma soovi tervishoiutöötajale.

Protsessi 2.1 iseloomustav protsessijoonis



Kui patsient on vastava soovi avaldanud, avab tervishoiutöötaja kehtiva PET-i TJT-s vastavas moodulis või TTO infosüsteemis ning alustab selle muutmist või tühistamist vastavalt patsiendi soovidele:

1. Kui patsient soovib PET-i **tühistada**, tühistab arst PET-i ning TIS märgib PET-i tühistatuks. Haiglaravil loetakse PET tühistatuks alates hetkest, kui patsient on oma soovi selgelt väljendanud, isegi kui digitoiming tehakse hiljem. Kui teate võtab vastu töötaja, kes ei ole arsti kutsega, leitakse arst, kes saab toimingut vormistada. Tühistamise fakt märgitakse epikriisi. Tühistada võib ka telefoni teel kui arst on veendunud patsiendi isikusamasuses. Kui arstil tekib kahtlus, et tegemist ei ole õige inimesega, on tal õigus kutsuda inimene vastuvõtule PET-i tühistamiseks.
2. Kui patsient soovib PET-i **muuta**, avab tervishoiutöötaja PET-i TJT-s vastavas moodulis või enda TTO infosüsteemis muutmisrežiimis ning sisestab uued valikud. Muudatus salvestatakse uue versioonina ja uus PET ei kehti muutmise ajal enne, kui uus versioon on uuesti allkirjastatud. Kuna muudatused tuleb kinnitada allkirjaga, siis valitakse peale muudatuste tegemist ka allkirjastamise viis ning muudetud PET printitakse patsiendile ülevaatamiseks ja allkirjastamiseks välja.

2.6 Protsess 2.2: Usaldusisiku muutmine või lisamine tervishoiutöötaja poolt patsiendi suulisel korraldusel

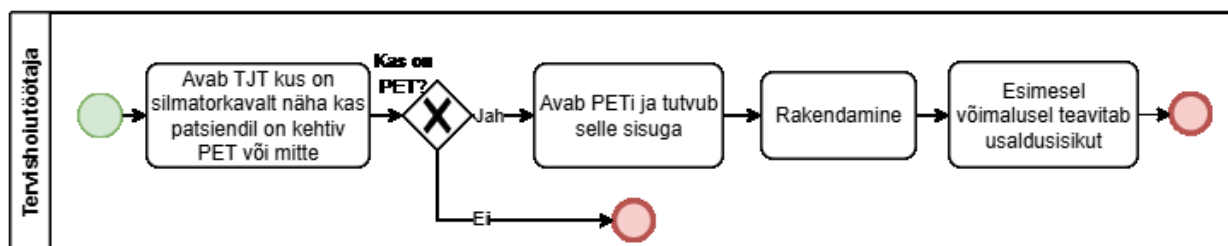
Usaldusisiku lisamiseks tervishoiutöötaja abil ütleb patsient soovitud usaldusisiku nime ja isikukoodi ning arst sisestab need andmed süsteemi. Ka usaldusisiku puhul tuleb valida viis, kuidas isik usaldusisikuks olemise nõusolekut allkirjastab:

- Kui usaldusisik on digiallkirja võimeline, siis tervishoiutöötaja teeb peale usaldusisiku andmete sisestamist vastava märke süsteemi. Seejärel saadab TIS usaldusisikule tema TP-sse teavituse ning nõusolek jõustub kui usaldusisik annab digiallkirja enda TP-s.
- Kui digivõimalus puudub, peab usaldusisik tulema koos PET koostanud inimesega vastuvõtule TTO-sse ja andma nõusolekut kinnitava allkirja paberil.

2.7 Protsess 3: THT või kiirabibrigaadijuht vaatab patsiendi PET-i

Protsess 3 kirjeldab olukorda, kus arst või kiirabibrigaadijuht peab kiiresti kontrollima, kas patsiendil on kehtiv PET. Arst või brigaadijuht avab TJT-s (või oma infosüsteemis) PET-i mooduli ja pärib sealt PET-i olemasolu. Kui patsiendil on PET, kuvatakse kehtiv dokument; kui ei ole, annab süsteem sellest teada. Seejärel tutvutakse PET-i sisuga, sealhulgas patsiendi soovide, piirangute ja usaldusisiku andmetega. Meditsiinilised otsused tehakse PET-is kirjeldatud tahte alusel.

Protsessi 3 iseloomustav protsessijoonis



Vajaduse korral dokumenteeritakse PET-i rakendamine epikriisis või kiirabikaardil. Esimesel võimalusel teavitatakse usaldusisikut, et PET-i rakendati.

3 Nõuded, ärireeglid ja andmed

Antud peatükis kirjeldatakse PETi ja sellega seotud protsesside, andmestikke, kasutuslugusid ning ärireegleid. Peatükk on mõeldud sisendiks täpsemate andmevahetusteenuste ja andmemudelite disainimiseks ning on eelkõige suunatud andmevahetusspetsialistidele, süsteemianalüütikutele ja arendusmeeskonnale. Kollasega on kirjeldatud nõuded, reeglid, mis ei ole MVP raames hädavajalikud (*nice to have*) ja neid soovib äriomanik realiseerida juhul, kui eelarve seda võimaldab.

3.1 Patsiendi elulõpu tahteavaldus (kui dokument)

Patsiendi elulõpu tahteavaldus on standardiseeritud avaldus, mille patsient koostab, et avaldada elulõpuga seotud juhiseid ja soove. Tahteavalduses saab inimene määratleda olukorrad, kus ta keelab teatud tervishoiuteenuste osutamise. Tehtud avaldus annab tervishoiutöötajatele juhised olukorraks, kus patsient ei ole enam võimeline oma tahet väljendama, näiteks olles mingil põhjusel teadvuseta.

Tabel 1. Patsiendi elulõpu tahteavalduse andmestik

Andmed	Kirjeldus	Andmeallikas	Märkus
Patsiendi andmed	Patsiendi andmed, kes teeb endale (või kelle kohta arst teeb) PET-i. Ärilisest vaatest on PET kontekstis olulised: • ees- ja perekonnanimi; • isikukood (või muu identifitseeriv tunnus välismaalase puhul, mida PÜT võimaldab).	Patsient TP kaudu või TTO kaudu, kui arst täidab patsiendi eest.	Patsiendi andmed tulevad PÜT-ist.
Patsiendi allkiri	Patsiendi digiallkiri TP kaudu ja kuupäev või paberil allkirjastamise fakt ja kuupäev.	Digiallkirja puhul TP kaudu või omakäelise allkirja fakt arsti ja TTO kaudu, kui antakse omakäeline allkiri vastuvõtul.	
Tunnistaja andmed	PET-i koostava patsiendi poolt heakskiidetud vähemalt 18-aastane teo- ja otsusevõimeline isik. • Tunnistaja ees- ja perekonnanimi; • Isikukood (või muu identifitseeriv tunnus	Kui kasutatakse tunnistajat, siis tunnistaja omakäelise allkirja fakt arsti ja TTO kaudu.	Tõenäoliselt on siin ka seos PÜT-iga, kuid see jääb süsteemianalüütiku ja arhitekti lõplikuks otsuseks.

	välismaalase puhul, mida PÜT võimaldab);		
Tunnistaja allkiri	Paberil allkirjastamise fakt ja kuupäev	Kui kasutatakse tunnistajat, siis allkirjastamise fakt arsti kaudu läbi TTO.	Digiallkirja varianti esmasest lahenduses ei ole.
PET kehtivus/staatus	Staatused: • eeltäidetud, (mustand/kavand); • kehtiv; • Tühistatud; • <i>Süsteemianalüüsis võib selguda täiendavaid staatusi.</i>	TIS arvutab/määrab.	
Tahteavalduse sisu	Tahteavalduse (kliiniline ja isiklike eelistuste) sisu on leitav Lisast 4		NB! Sisu ja sõnastus võib ärianalüüsi järgselt veel marginaalselt muutuda, kuid üldine loogika säilib. Sõnastuse muudatused ärianalüüsi ei mõjuta.
Sisestamise, muudatuste ja tühistamise andmed	Kui patsient muudab või tühistab ise läbi TP, siis patsiendi andmed: • ees- ja perekonnanimi; • isikukood (või muu identifitseeriv tunnus välismaalase puhul, mida PÜT võimaldab). Kui muutmine või tühistamine toimub läbi THT läbi TTO infosüsteemi või TJT, siis vastava THT andmed: • ees- ja perekonnanimi; • isikukood; • THT registreerimise kood;	Patsient TP kaudu või TTO kaudu, kui arst tühistab patsiendi eest.	Tulevikus on siin tõenäoliselt seos SPD teenusega THT ja TTO andmete puhul, kuid see jääb süsteemianalüütiku ja arhitekti lõplikuks otsuseks.

	• eriala. Ja TTO andmed: • Asutuse nimi; • Registrikood; • Tegevusloa kehtivus; • Teenuse osutamise aadress.		
--	--	--	--

Kasutuslood

Tabel 2. Patsiendi toimingutega seotud kasutuslood

Id	Kasutuslugu	Viide protsessile või ärireeglile	Märkus
UC_1.1	Patsient tutvub ja alustab TP-s PET-i eeltäitmist. PET-iga tutvumiseks ja eeltäitmiseks navigeerib patsient elulõpu tahtevalduse vaatesse ja täidab PET vormi. Patsient saab eeltäidetud PET-i kavandina salvestada, sealjuures eeltäidetud PET-i salvestamisel ei pea kõik kohustuslikud väljad täidetud olema. Eeltäidetud PET jääb TP-sse 90-päevaks alates viimasest muudatusest ning kui 90-päeva jooksul ei ole TIS-i nõustamise tulemuse fakti tekkinud (ehk patsient ei ole käinud nõustamisel), siis eeltäidetud PET kustub TP-st.	Protsess 1	Palume disainimisel arvestada, et PET-i staatus ehk antud kontekstis see, et tegemist on eeltäidetud PET-iga ja mitte kehtiva PET-iga peab patsiendile selgelt ja arusaadavalt nähtav olema.
UC_1.2	Patsient muudab TP-s enda eeltäidetud PET-i. Patsient avab TP-s enda eeltäidetud PET-i ja muudab selle sisu soovi korral. Peale muudatuste tegemist salvestab need.		
UC_1.3	Patsient kustutab TP-s enda eeltäidetud PET-i.		

	Patsient avab TP-s enda eeltäidetud PET-i ja kustutab selle.		
UC_1.4	Patsient muudab enda eeltäidetud PET-i kehtivaks andes TP-s digiallkirja. Patsient avab TP-s enda kavandina (eeltäidetud) salvestatud PET-i ja kontrollib veelkord üle, kas PET on täidetud tema soovide kohaselt. Kui kõik sobib, siis patsient liigub edasi PET-i kinnitamise juurde. Enne kui patsiendil on võimalik muuta PET kehtivaks andes digiallkiri, kontrollib süsteem, kas patsient on käinud PET nõustamisvastuvõtul ja saanud sealt positiivse otsuse ja vastavalt: a) Kui patsient on PET nõustamisel käinud ja on saanud sealt positiivse tulemuse, siis TP laseb patsiendil PET-i digiallkirjastada ja see muutub kehtivaks. b) Kui patsient ei ole PET nõustamisel käinud või on käinud, aga ei ole saanud sealt positiivset tulemust, siis TP teavitab isikut, et PET-i ei saa digiallkirjastada (muuta kehtivaks) enne kui ta pole käinud PET nõustamisvastuvõtul ja saanud sealt positiivse tulemuse.	Protsess 1 BR_1.5 BR_1.5.1 BR_1.5.2 BR_1.5.3	
UC_1.5	Patsient teeb muudatusi TP-s enda kehtiva PET-i juures. Patsient avab TP-s enda kehtiva PET-i ja muudab selle sisu vastavalt enda soovidele. Muudatuste kinnitamiseks, palub TP muudatused digiallkirjastada. Peale muudatuste jõustumist kuvab TP informeeriva teate, et patsient teavitaks enda PET-i muudatustest ka enda usaldusisikut (kui tal see on).		Kui patsiendil on kehtiv PET, kuid tema teovõimet on peale selle algset koostamist piiratud, siis tuleb talle kuvada teade, et muudatuste tegemiseks ja tühistamiseks tuleb pöörduda arsti vastuvõtule (TPst tulenev tehniline piirang).

UC_1.6	Patsient tühistab TP-s enda kehtiva PET-i. Patsient avab TP-s enda kehtiva PET-i ja tühistab selle.		Kui patsiendil on kehtiv PET, kuid tema teovõimet on peale selle algset koostamist piiratud, siis tuleb talle kuvada teade, et muudatuste tegemiseks ja tühistamiseks tuleb pöörduda arsti vastuvõtule (TPst tulenev tehniline piirang). Tühistamist ei pea digiallkirjastama. Tühistatud PET säilitatakse TIS-is üks aasta ja ka TP-s on nad patsiendile nähtavad üks aasta.
UC_1.7	Patsient saab teavituse, et ta peaks oma PET-i sisu üle vaatama. Patsiendile tuleb läbi TP teavitussüsteemi tema e-mailile teavitus, et ta vaataks üle ja vajadusel ajakohastaks enda loodud PET-i. Alla 65-aastastele saadetakse teavitus iga kümne aasta järel, üle 65-aastastele iga viie aasta järel.		Sõltuvus teavituste projektist. Kasutatud mootorsõiduki tervisetõendi kehtivusaja loogikat. Äriomaniku otsusel võib esmasest skoobist välja jätta.
UC_1.8	Patsient, tema määratud esindaja TP-s või eestkostja vaatab patsiendi PET-i TP-s. Patsient, tema määratud esindaja TP-s või kohtu poolt määratud eestkostja navigeerib PET-i vaatamiseks elulõpu tahtevalduse vaatesse ja avab seal kehtiva PET-i, et selle sisuga tutvuda.	BR_1.3 BR_1.4	
UC_1.9	Patsient lisab endale usaldusisiku Kui patsiendil on kehtiv PET, siis sisestab ta usaldusisiku nime ja isikukoodi. Usaldusisiku lisamisel kontrollib süsteem, kas usaldusisik on täisealine ja teovõimeline. Kui:	Protsess 1.1 BR_3.2	

	a) tingimused on täidetud, siis kuvatakse patsiendile teave, et taotlus on usaldusisikule saadetud ja ta peab selle kinnitama või tagasi lükkama 14-päeva jooksul. b) tingimused ei ole täidetud, siis kuvatakse patsiendile teave, et isik ei vasta tingimustele.		
--	--	--	--

Tabel 3. Tervishoiutöötaja toimingutega seotud kasutuslood

Id	Kasutuslugu	Viide protsessile või ärireeglile	Märkus
UC_1.10	Tervishoiutöötaja vaatab patsiendi poolt eeltäidetud või kehtivat PET-i. Tervishoiutöötaja avab tahteavalduste moodulis PET koha. Kui patsiendil on PET, kuvatakse kehtiv dokument; kui ei ole, annab süsteem sellest teada. Seejärel tutvutakse PET-i sisuga, Vastavalt PET-i staatusele, peab PET-i juures olema selgelt märgitud ja eristatav staatus "eeltäidetud" või "kehtiv".	Protsess 1.2, protsess 3	Kasutajaliideste disainimisel palume arvestada, et kehtiv PET <u>peab silmatorkavalt esile tulema patsiendi kõikide terviseandmete hulgast.</u>

UC_1.11	Tervishoiutöötaja alustab patsiendi soovil uue PET eeltäitmist, kui patsiendil endal need võimalused puuduvad. Tervishoiutöötaja avab vastuvõtu ajal TJT-s tahteavalduste mooduli ja alustab seal uue PET vormi tegemist. Arst arutab koos patsiendiga PET-i sisu ja märgib tema soovid tema eest. Kui patsient ei soovi hetkel edasi minna (digi)allkirjastamisega, siis arst salvestab eeltäidetud PET-i. Selle tulemusel on eeltäidetud PET patsiendi TP-s nähtav ning kui patsient ei saa TP-d kasutada, siis arst prindib eeltäidetud PET-i patsiendile koju kaasa mõtlemiseks. Kui patsient soovib kohe liikuda edasi (digi)allkirjastamisega, siis minnakse edasi kasutusloo UC_1.14 juurde.	Protsess 1.2, protsess 2	See kasutuslugu rakendub kui patsient ei saanud mingil põhjusel enne vastuvõttu TP-s ise PET-i eeltäita. See võib tuleneda nii ajutistest kui püsivatest põhjustest.
UC_1.12	Tervishoiutöötaja muudab patsiendi soovil tema eeltäidetud PET-i. Tervishoiutöötaja avab TJT-s tahteavalduste moodulis patsiendi PET-i ja teeb vastuvõtu ajal patsiendi soovide kohaselt seal muudatused.	Protsess 2.1	Kuna muudatuse peab patsient ka allkirjastama, siis selleks on vajalik füüsiline vastuvõtt.
UC_1.13	Tervishoiutöötaja tühistab patsiendi soovil tema eeltäidetud PET-i või arst tühistab patsiendi soovil tema kehtiva PET-i. Tervishoiutöötaja (sh arst) avab TJT-s tahteavalduste moodulis patsiendi PET-i ja tühistab selle patsiendi soovil. NB! Kehtivat PET-i tohib tühistada ainult arst.	Protsess 2.1 BR_1.15 BR_1.16	Kuna tühistamiseks ei ole vajalik allkiri, siis võib seda teha ka nt kaugvastuvõtu läbi, juhul kui tervishoiutöötaja on isikusamasuses kindel.

UC_1.14	Tervishoiutöötaja märgib eeltäidetud PET-ile patsiendi allkirjastamise viisi. Kui tervishoiutöötaja on vastuvõtu käigus alustanud patsiendi eest PET-i eeltäitmist või teinud olemasolevas kehtivas PET-is vastavalt patsiendi soovidele muudatusi ning soovitakse edasi liikuda selle PET-i kehtivaks muutmisega, peab tervishoiutöötaja valima allkirjastamise viisi: a) Patsiendi digiallkiri (PET hakkab kehtima peale digiallkirja); b) patsiendi omakäeline allkiri (PET hakkab kehtima kohe peale omakäelist allkirja); c) Tunnistaja annab patsiendi eest PET-ile omakäelise allkirja. Sellisel juhul sisestab arst tunnistajaks olnud isiku andmed patsiendi PET-i juurde. See on vajalik selleks, et süsteem teaks, kas saata PET patsiendile allkirjastamiseks TP-sse või anti allkiri vastuvõtul ja PET on TIS-i saatmise hetkel jõudnud juba kehtivasse staatusesse.	Protsess 1.2, protsess 2, protsess 2.1	
UC_1.15	Tervishoiutöötaja muudab patsiendi soovil tema kehtivat PET-i. Tervishoiutöötaja avab TJT-s tahteavalduste moodulis patsiendi PET-i ja teeb vastuvõtu ajal patsiendi soovide kohaselt seal muudatused. Edasi liigub kasutuslooga UC_1.14.	Protsess 2.1	Kuna PET-is muudatuse tegemine on oma olemuselt uue PET-i tegemine, siis peab patsient muudatused ka allkirjastama. See tähendab, et kui tegemist digivahendeid mitte kasutava inimesega, siis on selleks vajalik füüsiline vastuvõtt.

UC_1.16	Tervishoiutöötaja prindib tühja, eeltäidetud või kehtiva PET-i patsiendi jaoks välja. Tervishoiutöötaja avab TJT-s tahteavalduste mooduli ja saab PET-i juures patsiendi eeltäidetud või kehtiva PET-i välja printida. Välja saab printida ka tühja PET vormi.	Protsess 1.2, protsess 2, protsess 2.1	
UC_1.17	Tervishoiutöötaja lisab patsiendile usaldusisiku Kui patsiendil on kehtiv PET, siis tervishoiutöötaja sisestab patsiendi poolt soovitava usaldusisiku nime ja isikukoodi. Usaldusisiku lisamisel kontrollib süsteem, kas usaldusisik on täisealine ja teovõimeline. Kui: a) tingimused on täidetud, siis kuvatakse tervishoiutöötajale teave, et taotlus on usaldusisikule saadetud ja ta peab selle kinnitama või tagasi lükkama 14-päeva jooksul. b) tingimused ei ole täidetud, siis kuvatakse tervishoiutöötajale teave, et isik ei vasta tingimustele. Kui usaldusisiku andmed on sisestatud, siis märgib tervishoiutöötaja, kas usaldusisik oli kohal ja andis omakäelise allkirja või annab digiallkirja enda terviseportaal, mis järel liigub nõusoleku taotlus talle sinna allkirjastamiseks.	Protsess 2.2	

Ärireeglid

Tabel 4. Patsiendiga seotud ärireeglid

Id	Reegel	Märkus	Allikas
BR_1.1	PET-i võib eeltäita, koostada (sh muuta) ja (digi)allkirjastada täisealine ja teovõimeline või piiratud teovõimega isik.	TP kasutajaliidese disainimisel palume arvestada, et kui piiratud teovõimega isik ei saa TP-s PET-i koostamist alustada, siis juriidiliselt on tal siiski õigus PET-i koostada, juhul kui arst peab teda otsusevõimeliseks. Seega peab see info selgelt välja kuvatud olema: "PET-i koostamiseks palun pöörduda arsti vastuvõtule".	Õigusruum (TTKS)
BR_1.2	Isik saab PET-i (digi)allkirjastada (ehk jõustada) ainult siis, kui ta on käinud vähemalt kord elus PET-i selgitaval nõustamisvastuvõtul ja ta on saanud sealt positiivse otsuse PET-i koostamiseks.	Kui patsiendil ei ole PET nõustamise tulemuse fakti TIS-is, ei tohi patsient saada enda eeltäidetud PET-i kehtivaks muuta (digi)allkirjaga. See kehtib nii TP-s kui arsti juures paberil allkirjastades.	Õigusruum (TTKS)
BR_1.3	Patsiendi esindaja ja eestkostja ei tohi patsiendi eest PET-i eeltäita, koostada (sh muuta) ja digiallkirjastada, st esindajatele on keelatud kõik toimingud (v.a nägemine), mis on seotud PET-iga.	Piirang: see on vastuolus praeguse TP loogikaga, sest teisi tahteavalduse tüüpe (vereülekanne, organite annetamine, surnukeha annetamine) saab patsiendi eest tema täieõiguslik esindaja (sh ka eestkostja) teha. Lähtuvalt õigusruumist ja äriomaniku kindlast seisukohast, ei tohi patsiendi esindaja ja eestkostja tema eest PET-i teha, muuta, tühistada. Seega on vaja teha erilahendus.	Õigusruum (TTKS)
BR_1.4	Patsiendi TP kaudu määratud esindajatele ja seaduslikele		Kokkulepe äriomanikuga

	eestkostjatele on eeltäidetud ja kehtiv PET nähtavad. Peale isiku surma kehtivad samad reeglid, mis teiste terviseandmete nägemise puhul.		
BR_1.5	PET hakkab tähtajatult kehtima peale selle allkirjastamist.		Õigusruum (TTKS)
BR_1.5.1	PET hakkab kehtima kohe, kui patsient on andnud TP-s digiallkirja.		Õigusruum (TTKS)
BR_1.5.2	Kui patsient allkirjastab PET-i vastuvõtul paberil, hakkab see kehtima kohe peale selle arstipoolset TIS-i kandmist .	Kehtima hakkab allkirjastamisest, aga TIS-i peab jõudma info viivitamata....	Õigusruum (TTKS)
BR_1.5.3	Kui tunnistaja allkirjastab PET-i vastuvõtul paberil, hakkab PET kehtima kohe peale selle arstipoolset TIS-i kandmist .		Õigusruum (TTKS)
BR_1.6	Tunnistaja on patsiendi poolt heakskiidetud vähemalt 18-aastane teo- ja otsusevõimeline isik.		Õigusruum (TTKS)
BR_1.7	Ühel patsiendil saab korraga olla üks kehtiv PET dokument. Samuti saab patsiendil korraga olla ainult üks eeltäidetud ehk nõustandi/kavandi staatuses PET.	 kui on kehtiv, siis mustandi versiooni ei jää rippuma....	Kokkulepe äriomanikuga
BR_1.8	Kehtiva PET-i muudatused tuleb kinnitada (digi)allkirjaga.	Välja arvatud usaldusisiku muutmine ja lisamine ja usaldusisiku juhiste osa....	Õigusruum (TTKS)
BR_1.9	Eeltäidetud PET, mis on kustunud ajapiirangu täitumise tõttu või tühistatud		Õigusruum (TTKS)

	patsiendi soovil ning allkirjastatud ja kehtiv PET, mis on tühistatud patsiendi soovil, säilitatakse TIS-is üks aasta.		
BR_1.10	Eeltäidetud PET-i säilitatakse TIS-is 90-päeva peale viimast muudatust. Kui 90 päeva on täis, siis eeltäidetud PET kustub TP-st.	Alternatiiv:.... Kui 90 ja 30 päeva reeglite rakendamine on liiga keeruline ja kulukas, oleme nõus ka lihtsama lahendusega: eeltäidetud PET-i säilitatakse TIS-is ühe aasta jooksul alates viimasest muudatusest. Pärast ühe aasta möödumist kustub eeltäidetud PET TP-st.	Kokkulepe äriomanikuga
BR_1.11	Peale nõustamisfakti TIS-i jõudmist on 30 päeva aega, et PET digiallkirjastada, enne kui eeltäidetud PET kustub TP-st.	Kustub eeltäidetud PET, nõustamisfakt jääb alles. Kui 30 päeva on möödas, siis peab patsient alustama täitmist otsast peale, aga saab kohe allkirjastada ja ei pea enam nõustamisele minema.	Kokkulepe äriomanikuga
BR_1.12	Kui patsient sulgeb kõik enda terviseandmed, siis peab kehtiv PET siiski tervishoiutöötajatele ja usaldusisikule näha olema.	Piirang: Praegu teiste tahteavalduste loogika selline ei ole - andmete sulgemine sulgeb ka tahteavaldused. Antud analüüsi käigus on SoM-iga arutatud, et ideaalis võiksid andmete sulgemisel tahtavaldused siiski nähtavad olla. SOM-i jurist poolne tõlgendus oli, et TTKS andmete sulgemise normi võiks nii ka tõlgendada.	Kokkulepe äriomanikuga
BR_1.12.1	Kui patsient sulgeb kõik enda terviseandmed, siis eeltäidetud (mustand/kavand) PET sulgub koos teiste andmetega.	Kui patsient tahab siiski arsti juurde PET koostamiseks nõustamisele minna, siis peab oma andmed uuesti avama. Arstil on nõustamisteenuse	Kokkulepe äriomanikuga

		osutamiseks õigus paluda, et patsient oma andmed avaks.	
--	--	---	--

Tabel 5. Tervishoiutöötajaga seotud ärireeglid

Id	Reegel	Allikas
BR_1.13	Eeltäidetud ja/või kehtiva PET-i fakti ja sisu näevad kõik tervishoiutöötajad (arst, õde, ämmaemand, hambaarst).	Kokkulepe äriomanikuga
BR_1.14	Patsiendi eest tema soovil võib eeltäita ja/või koostada (sh muuta) PET-i ja usaldusisikut lisada, muuta, eemaldada kõik tervishoiutöötajad (arst, õde, ämmaemand, hambaarst).	Kokkulepe äriomanikuga
BR_1.15	Patsiendi eeltäidetud PET-i võivad patsiendi soovil tühistada kõik tervishoiutöötajad (arst, õde, ämmaemand, hambaarst).	Kokkulepe äriomanikuga
BR_1.16	Patsiendi kehtivat PET-i tohib patsiendi soovil tühistada arsti kutsega tervishoiutöötaja.	Õigusruum

3.2 PET nõustamisvastuvõtt

PET-i nõustamine võib toimuda kas ambulatoorses keskkonnas (nt perearstikeskus) või ka haiglaravil viibides (nt onkoloogia osakonnas).

Ambulatoorsel juhul pöördub patsient nõustamiseks endale sobiva TTO ja arsti poole. Äriomaniku poolne eeldus on, et üldiselt toimub nõustamine kas patsiendi perearstikeskuses või kui tal on eriarsti haigusjuht käimas, siis võib PET-i teemalise nõustamise soovist teavitada ka oma raviarsti. Sellisel juhul on tegemist ambulatoorse vastuvõtuga, mille kohta saadetakse TIS-i praeguse loogika kohaselt ambulatoorne epikriis. Epikriis võib sisaldada ainult PET-i nõustamise infot, nt juhul kui patsient pöördub ainult nõustamiseks oma perearsti poole. Samas võib epikriis sisaldada ka pikemat haigusjuhtu nt eriarstistasandil, mille raames ühe osana tehti ka PET. Kui aga nõustamine peaks toimuma patsiendi haiglaravil viibides, dokumenteeritakse see statsionaarsel epikriisil, kus pikema haigusjuhtumi andmete juures on ka nõustamine dokumenteeritud.

PET-i koostamise protsessi vaatest on nõustamise ja selle tulemuse dokumenteerimine oluline, sest see annab õiguse patsiendil TP-s PET-i koostada. Kui TIS-is nõustamise vastuvõtu fakti ja positiivset tulemust masinloetavalt ei ole, siis TP ei tohi lasta patsiendil PET-i digiallkirjastada.

PET-i nõustamisvastuvõtul nõ kliinilisi andmeid ei teki, vaid kirjeldatakse, et toimus nõustamine, märgitakse otsusevõimelisus ja et patsient võib endale PET-i koostada.

Kuna epikriis, kuhu nõustamine praegusele loogikale toetudes dokumenteeritakse, võib TIS-i jõuda aga hilinemisega (kui nõustamine on osa pikemast haigusjuhtumist) ja sealt ei ole võimalik saada kätte masinloetavalt nõustamise fakti, **siis on vajalik nõustamise tulemus saada TIS-i eraldi struktureeritud andmestiku kaudu**. Antud andmestik välja toodud all tabelis ning jõuab TIS-i läbi TJT (või läbi TTO IS-i, kui selline moodul on juurutatud).

Tabel 6. Nõustamisvastuvõtu andmestik

Andmed	Kirjeldus	Andmeallikas	Märkus
Nõustamist läbi viinud arsti andmed	- ees- ja perekonnanimi, - isikukood, - eriala, - THT registreerimise kood.	Nõustamist teinud arsti andmed läbi TTO.	
Tervishoiuasutus	- Nimi - Registrikood - Tegevusloa kehtivus - Asutuse aadress kus teenust osutati	Nõustamise teenusepakkuja (asutus) andmed läbi TTO	
Nõustamise tulemus	Nõustamise tulemuse valikud (kaks üksteist välistavat valikut): - Nõustatud ja võib PET-i koostada; - Nõustatud, aga ei või PET-i koostada. Tulemuse põhjendus (b. variandi puhul on põhjendus kohustuslik): - Vabatekstiline põhjendus	Arsti kaudu läbi TTO.	
Nõustaja allkiri	TEHIKu digitempel	Nõustamist teinud arsti andmed läbi TTO.	
Seotud PET	Viide PET-ile mida nõustamisvastuvõtu käigus	Süsteem	

	alustati (eeltäideti) või muudeti.		
--	------------------------------------	--	--

Kasutuslood

Tabel 7. Nõustamisvastuvõtu seotud kasutuslood

Id	Kasutuslugu	Viide protsessile või ärireeglile	Märkus
UC_2.1	Arst dokumenteerib TIS-i PET nõustamisvastuvõtu toimumise, selle sisu ja tulemuse. Arst dokumenteerib PET nõustamisvastuvõtu toimumise epikriisiga. Lisaks epikriisi edastamisele TIS-i, tuleb TJT-s (või oma IS-s) märkida PET nõustamise tulemus. Selleks avab arsti rollis olev kasutaja TJT-s PET nõustamisvastuvõtu tulemuse kohta. Kasutaja saab valida kahe tulemuse vahel: - jah, võib PET-i koostada: - ei. Peale valiku tegemist on võimalus arstil tulemust põhjendada. "Ei" tulemi korral on põhjenduse kirjutamine kohustuslik. Tervishoiutöötajate soov on, et vastuvõtu kohta koostatud epikriis oleks seotud (nt läbi haigusjuhtumi id) PET nõustamise tulemusega, et hiljem epikriisi vaadates oleks näha ka tulemus struktureeritud viisil.	Protsess 1.2, protsess 2	Kasutajaliidese disainimisel palume arvestada, et arstil peaks olema võimalik märkida nõustamise vastuvõtu käigus tehtud tulemust/otsust nii eeltäidetud vormiga koos, kui eraldi vaates.
UC_2.2	Tervishoiutöötaja vaatab patsiendi varasemaid PET nõustamisvastuvõtte ja nende tulemusi. Tervishoiutöötaja navigeerib PET moodulisse ja näeb seal patsiendi varasemaid PET nõustamiste tulemusi. Varasemaid PET nõustamisvastuvõtte on näha ka üldisest "vastuvõttude"	Protsess 1.2, protsess 2	

	moodulist. Tervishoiutöötaja näeb vastuvõtu raames dokumenteeritud sisu ja tulemusi. Kui vastuvõtu tulemusel on koostatud ka kehtiv PET, siis see on samuti vastuvõtuga seotud.		
UC_2.3	Tervishoiutöötaja vaatab enne nõustamisvastuvõtu alustamist infot patsiendi teovõime ja täisealisuse kohta.	Protsess 1.2, protsess 2	

Ärireeglid

Tabel 8. Nõustamisvastuvõtuga seotud ärireeglid

Id	Reegel	Märkus	Allikas
BR_2.1	PET nõustamisvastuvõtu tulemust tohib kinnitada arsti kutsega tervishoiutöötaja.		Õigusruum (TTKS)
BR_2.2	PET nõustamisvastuvõtu toimumise fakti ja selle otsust tuleb TIS-is säilitada.		Õigusruum (TTKS)

3.2.1 Usaldusisik

Patsiendi poolt valitud vähemalt 18-aastane teo- ja otsusevõimeline isik, kes kaitseb koostaja huve elulõpu tahteavalduse rakendamisel, kui isik on pärast elulõpu tahteavalduse koostamist otsusevõimetus seisundis. Usaldusisik võib aidata arstil otsustada, kas tekkinud olukord vastab elulõpu tahteavalduses nimetatud olukorrale ja patsiendi enda poolt määratletud elukvaliteedile. Usaldusisik on oluline ka siis kui ilmneb arvamuste lahknemine patsiendi lähedaste ja tervishoiutöötajate vahel. Seadus näeb ette, et arst lähtub just usaldusisiku seisukohast.

Usaldusisiku näol on TIS-i vaatest tegemist uue rolliga, keda peab tunnistama ka TP, et küsida tema nõusolekut ja näidata talle patsiendi PET andmeid.

Tabel 9. Usaldusisiku andmestik

Andmed	Kirjeldus	Andmeallikas	Märkus
Usaldusisiku andmed	- Ees- ja perekonnanimi - Isikukood / muu identifikaator - Telefon	Patsient TP kaudu või TTO kaudu, kui arst täidab patsiendi eest.	Seos PÜTiga?

	E-post		
Usaldusisikuks olemise nõusolekut kinnitav allkiri	Digiallkiri TP kaudu ja kuupäev või paberil allkirjastamise fakt ja kuupäev.		TTKS-s on nii kirjas "Elulõpu tahteavalduse juures peab kajastuma usaldusisiku nõusolek usaldusisikuks olemise kohta ja seda väljendav omakäeline allkiri või digitaalallkiri.

Kasutuslood

Tabel 10. Usaldusisiku rolliga seotud kasutuslood

Id	Kasutuslugu	Viide protsessile või ärireeglile	Märkus
UC_3.1	Patsient, kellel on PET, lisab endale ühe usaldusisiku. Usaldusisiku lisamiseks avab patsient, kellel on kehtiv PET, usaldusisiku funktsionaalsuse PET moodulis. Patsient sisestab usaldusisiku lisamiseks usaldusisiku isikukoodi, ees- ja perenime.	Protsess 1.1 BR_3.2	
UC_3.2	Isik nõustub või keeldub olemaks kellegi usaldusisik enda TP-s. Kui patsient, kellel on PET, on lisanud endale usaldusisiku (UC_3.1), siis TP saadab lisatud (usaldus)isikule teavituse, et teda soovitakse usaldusisikuks. Usaldusisik näeb teavitust oma TP-s. Enne otsuse tegemist saab ta tutvuda teise isiku PET-iga. Usaldusisikul on võimalus nõustuda või keelduda olemaks usaldusisik: - Kui usaldusisik nõustub rolliga, valib ta vastava valiku. Seejärel küsib TP digiallkirja. Pärast digiallkirjastamist on usaldusisiku staatus kinnitatud. - Kui usaldusisik ei soovi seda rolli, valib ta keeldumise. Keeldumine ei	Protsess 1.1	Keeldumist ei pea digiallkirjastama. 14-päeva aega!

	vaja digiallkirja. Süsteem märgib staatuse vastavalt. Patsient, kes endale usaldusisiku lisas, näeb oma TP-s töövoo seisu. Staatus on üks järgmistest: allkirja ootel, usaldusisik on nõustunud või usaldusisik on keeldunud.		
UC_3.3	Usaldusisik eemaldab ennast olemast kellegi usaldusisik. Kui usaldusisik soovib hiljem rollist loobuda, liigub ta TP-s usaldusisiku moodulisse ja eemaldab ennast usaldusisikuna. Süsteem saadab PET-i omanikule vastava teavituse.	Protsess 1.1	
UC_3.4	Patsient eemaldab enda usaldusisiku. Usaldusisiku eemaldamiseks avab patsient, kellel on kehtiv PET, usaldusisiku funktsionaalsuse ja valib vastava valiku "eemalda". Eemaldatud usaldusisikule tuleb teavitus tehtud toimingu kohta.	Protsess 1.1	
UC_3.5	Usaldusisik vaatab talle usaldatud PET-i sisu. Usaldusisik logib sisse oma TP-sse, navigeerib endale usaldatud PET-i juurde ja näeb selle sisu. Usaldusisik näeb PET-i sisu ka peale surma.	Protsess 1.1	
UC_3.6	Tervishoiutöötaja lisab patsiendi soovil talle usaldusisiku läbi TJT. Usaldusisiku lisamiseks avab tervishoiutöötaja patsiendi PET-i juures oleva usaldusisiku funktsionaalsuse. Usaldusisiku lisamiseks sisestatakse usaldusisiku isikukood, ees- ja perenime. Peale isikuandmete sisestamist valib tervishoiutöötaja kuidas usaldusisik enda nõusoleku kinnitab: a) Usaldusisik allkirjastab TPs, mis tähendab, et usaldusisik on digipädev ja annab nõusoleku TPs. b) Usaldusisik annab omakäelise allkirja vastuvõtul.	Protsess 2.2	

Ärireeglid

Tabel 11. Usaldusisikuga seotud ärireeglid

Id	Reegel	Märkus	Allikas
BR_3.1	Usaldusisik on täisealine, teovõimeline ja otsusevõimeline isik, kes on andnud enda nõusoleku olemaks usaldusisik ja kinnitanud seda (digi)allkirjaga.	Otsusevõimet ei saa tehniliselt kontrollida.	Õigusruum
BR_3.2	Patsiendil on võimalik lisada enda PET-ile maksimaalselt üks usaldusisik. Usaldusisiku lisamiseks peab PET olema kehtivas staatuses.		Kokkulepe äriomanikuga
BR_3.3	Isikul on aega allkirjaga kinnitada enda usaldusisikuks olemist 14-päeva.		Kokkulepe äriomanikuga

*Andmete kirjeldamisel ei ole käsitletud metaandmeid, nagu näiteks:

- identifikaatorid (ID),
- versiooniseerimisega seonduv.
- konfidentsiaalsus,
- alustamise, muutmise, kinnitamise ja tühistamise jm toimingute kuupäevad, kellaajad jm TIS-i mittefunktsionaalsetest nõuetest (MFN) tulenevad detailsed andmeväljad. Ärianalüüs eeldab, et kõik patsiendi, usaldusisiku ja tervishoiutöötajate toimingud salvestatakse TIS-i logidena vastavalt MFN-ile.